

Arbetsmarknadsdepartementet
Dnr A2021/01723
103 33 Stockholm

Remissvar

Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet (Ds 2021:27)

Famna är riksorganisationen för idéburen välfärd. Famna har för närvarande 102 medlemmar med verksamhet inom ett brett fält av vård, social omsorg, rehab, kvinnojourer, LSS-verksamheter mm. Många av våra större medlemmar bedriver arbetsintegration och arbetsträning inom ramen för sin mångfacetterade sociala verksamhet. Dit hör t ex flera av Stadsmissionerna runt om i landet, liksom Skyddsvärnet. Andra är mer specialiserade och är helt och hållet inriktade på arbetsintegrerande sociala verksamheter, t ex Blå Vägen och Botkyrka Pingstförsamlings Second Hand (BPF Botkyrka).

Forum - idéburna organisationer med social inriktning är en intresseorganisation för idéburna organisationer med social inriktning i Sverige. Bland Forums 38 medlemmar finns t ex kvinno- och tjejourer, Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner, Svenska kyrkan, IOGT-NTO, Svenska Röda Korset och Rädda Barnen. Forums medlemmar driver arbetsintegrerande sociala företag, ideell second hand, olika mötesplatser och nätverk där de skapar möjligheter att minska hindren på vägen till arbete.

En sammanfattning av Famnas och Forums ställningstaganden

- Idéburna aktörer bidrar inte bara med ett mervärde utan är en förutsättning för att insatser mot människor långt från arbetsmarknaden ska fungera.
- Idéburen sektor kräver reella förutsättningar genom konkreta handlingsmöjligheter som idéburet offentligt partnerskap (IOP).

- Det måste vara tydligt hur finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (Finsam) resursätts. Beslut bör inte enbart fattas efter automatiserad bedömning.
- Upphandlingar av förmedlingsinsatser bör riktas till idéburna aktörer eller utformas genom IOP med sådana aktörer.
- Departementspromemorians konsekvensanalys omfattar inte idéburna organisationer, folkbildningen eller civilsamhället, vilket illustrerar deras annorlunda förutsättningar i förhållande till privat och offentlig sektor.

Famnas och Forums övergripande kommentarer

Vi är positiva till utredningens förslag i stort men saknar ett tydligt uttryck för samverkan även med idéburen sektor. Reformeringen av arbetsmarknadspolitiken behövs men inriktningen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som presenteras ger inte den bredd av idéburna leverantörer som skulle önskas.

Idéburna aktörer kan inte bara ses som ett marginellt mervärde utan är snarare en förutsättning för att dagens insatser för personer långt från arbetsmarknaden överhuvudtaget ska fungera och vara genomförbar. Det handlar inte bara om samverkan, även om det är en viktig del, utan också om att skapa reella förutsättningar för idéburna aktörer genom exempelvis reserverade upphandlingar, IOP (Idéburet Offentligt Partnerskap) och andra överenskommelser med idéburen sektor.

Hur samverkan med idéburna aktörer ska genomföras måste tydliggöras i reformeringen av arbetsmarknadspolitiken för att konkreta handlingsmöjligheter ska kunna ges.

I utredningen "Idéburen välfärd" (SOU 2019:56) föreslås en tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden samt vissa förändringar av LOU och förtydliganden av LOV. Enligt ansvarigt statsråd pågår ett arbete på Finansdepartementet för att kunna lägga fram förslagen i en proposition våren 2022. Vi välkomnar det, eftersom utredningens förslag skulle underlätta för offentlig sektor (i detta fall Arbetsförmedlingen) att upphandla tjänster från idéburna aktörer. Dessa har unika förutsättningar att bidra till en bättre arbetsmarknadspolitisk verksamhet, inte minst för de personer som står längst från arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen bör också ta till sig den vägledning som utredningen (SOU 2019:56) gav ut om IOP (idéburet offentligt partnerskap) och i större utsträckning pröva den samarbetsformen. Det kan göras redan idag, även utan

de lagändringar som utredningen föreslår och som förhoppningsvis läggs i Riksdagen inom kort.

I dagsläget bedriver Arbetsförmedlingen samverkan på nationell, regional och lokal nivå, men arbetet är inte problemfritt: i och med att förslagen i departementspromemorian innebär att allt fler aktörer involveras, riskeras dialogen mellan leverantörer – i bästa fall blir den fragmentiserad, i värsta fall uteblir den helt. Personer som våra medlemmar möter har ofta behov som bäst täcks av samlade insatser och samverkan, vilket kan försvåras av minskad delaktighet från myndigheten i kombination med att ett antal olika aktörer blir involverade i varje person.

Finansiell samordning och automatiserad behovsbedömning

Kravet på att Arbetsförmedlingen ska medverka i Finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (Finsam) är viktigt och bra, men tidigare omorganiseringar har drabbats av minskade resurser. Det behöver därmed göras tydligt hur det är tänkt att Finsam resurssätts framöver.

Arbetsförmedlingen ska fortsatt ha myndighetsansvar i den reformerade arbetsmarknadspolitiken och bestämma vilken individ som får vilken insats, men detta ska ske efter automatiserade beslut. Dessa automatiserade beslut eller bedömningar anses i utredningen kunna leda till en ökad effektivitet och enhetlighet, men Famnas och Forums medlemmars erfarenheter är dock att sådan automatisering är mindre träffsäker. Det är därför av stor vikt att detta verktyg utvecklas och att även manuell bedömning i mötesform med arbetssökande görs när det gäller arbetssökande med komplexa behov.

Förmedlingsinsatser

Utformningen av förmedlingsinsatserna som beskrivs i utredningen i termer av matchande och rustande insatser är helt avgörande för personer som har stora behov och som står långt från arbetsmarknaden. För denna grupp bör det finnas riktade insatser som utförs av idéburna aktörer och där insatsen är långsiktig och sammanhållen i stället för uppdelad i sekvenser som utgörs av olika utförare. Det innebär att Arbetsförmedlingen bör rikta vissa upphandlingar till idéburna aktörer, alternativt utforma idéburna offentliga partnerskap (IOP) med sådana aktörer.

Önskvärt är att insatserna anpassas efter den arbetssökandes behov. Att anpassa är inte alltid synonymt med att effektivisera på kort sikt. Men på längre sikt är individanpassade insatser det samhällsekonomiskt mest rationella för de personer som står längst från arbetsmarknaden och ofta har komplexa behov. Det är också av stor vikt att arbetsgivare får rätt stöd när det gäller anställningar och vid anpassning av arbetsplatsen. Det behöver tydliggöras att

upphandlade tjänster ska utformas på ett sådant sätt att de inte konkurrerar med AT (Arbetsträning) och FAT (Förstärkt Arbetsträning).

Personer med funktionsvariationer

Det finns redan idag särskilda insatser för personer med sådan konstaterad funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen kommer även framöver att ansvara för beslut, uppföljning och kontroll av dessa insatser. Vi förväntar oss en djupare och mer ingående förklaring och förtydligande av vad detta innebär och hur dessa lösningar ska se ut. Målgruppen för dessa insatser riskerar annars att hamna allt längre från arbetsmarknaden. Detta är en grupp som redan nu åsidosätts och inte kommer ut i arbete.

Konsekvensanalysen

Departementspromemorians konsekvensanalys täcker en mängd olika områden och berörda aktörer – kommuner, privata företag, jämställdhet och integration – men viktiga sektorer och aktörer saknas i konsekvensanalysen: idéburna organisationer, folkbildningen och civilsamhället omfattas inte i stort, trots att dessa nämns på flera ställen i texten som aktörer vilka bidrar med ett mervärde till den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Deras frånvaro i konsekvensanalysen är en illustration av dessa aktörers annorlunda förutsättningar i förhållande till den privata och offentliga sektorn.

Kapitel 2 – Författningsförslag

Famna och Forum har inte några invändningar mot utformningen av författningstexterna. De förändringar som föreslås är nödvändiga i det system som föreslås i kap 3 "Inriktningen för en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet".

Vi ställer oss bakom författningsförslagen men har några kommentarer;

Kapitel 4 – Sekretess och tystnadsplikt inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Famna och Forum har inga ytterligare kommentarer gällande förslagen utöver vad som föregående har presenterats.

Kapitel 5 – Uppgiftsskyldighet för leverantörer av insatser

Famna och Forum har inga ytterligare kommentarer gällande förslagen.

Kapitel 6 – Personuppgiftsbehandling

6.2 Ändringar i Arbetsförmedlingens registerlag

Förslaget innebär en välkommen förändring där en betydlig del av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utgörs av kompletterande aktörer. En försiktighet bör dock doseras när de kompletterande aktörerna blir leverantörer för att det inte enbart ska signalera en tanke om att upphandlingar bör gå till privata, eller kommersiella, företag. Förmedlingstjänsterna, att få människor i arbete, läggs då ut från Arbetsförmedlingens sida på leverantörer – tjänster som kan utföras av såväl leverantörer, kommuner, arbetsgivare och idéburna aktörer som av Arbetsförmedlingen. Förslaget avses underlätta för den enskilde att själv kunna påverka valet av leverantör, och det är därmed av stor vikt att idéburen sektor inte hamnar efter när av kompletterande aktör ersätts med leverantör.

Kapitel 7 – Följändringar i arbetslöshetsförsäkringen

Förslaget om regleringen av när en arbetssökande varnas eller ska stängas av från rätt till ersättning ska ge en tydligare bild av den roll Arbetsförmedlingen har samt den sökandes skyldigheter till myndigheten. I den reformerade arbetsmarknadspolitiken ställs det, liksom idag, krav på den arbetssökande och det måste vara tydligt för den enskilde vad dessa förväntningar innefattar. Att dessa förtydligas är därmed välkommet, men ett antal aspekter måste beaktas för att reformeringen ska slå väl ut. Språksvaga personer, personer med funktionsnedsättningar och andra komplexa behov riskerar att hamna mellan stolarna och därmed fördröjs tiden för att få tillgång till en insats och följaktligen arbetslösheten och utanförskapet. Idéburen sektor är mycket bra på att arbeta långsiktigt och hålla samman planeringar och insatser tillsammans med arbetssökande. Detta måste tas tillvara på samt att fler sammanhållna tjänster upphandlas.

På Famnas vägnar

Ulrika Stuart Hamilton
Generalsekreterare

På Forums vägnar

Maria Alsander
Kanslichef

